

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Viite Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan 24.2.2021 saapunut lausunto- ja asiantuntijakuulemispyyntö valiokunnan kokoukseen 2.3.2021 klo 08:30

Asia HE 241/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Etelä-Suomen aluehallintovirastolta (jatkossa myös aluehallintovirasto) asiantuntijalausuntoa ja asiantuntijaa kuultavaksi koskien hallituksen esitystä eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi. Lausunnon ja kuulemisen teemana on valvonta.

Tämä lausunto on valmisteltu Etelä-Suomen aluehallintoviraston Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueen terveydenhuoltoyksikön ja sosiaalihuoltoyksikön yhteistyönä. Lisäksi Pelastustoimi ja varautuminen -vastuualue on lausunut asiasta omalta osaltaan ja heidän lausumansa on yhdistetty tämän lausunnon loppuun.

Kaikki aluehallintovirastot ovat aiemmin 24.9.2020 antaneet sosiaali- ja terveysministeriölle yhteisen lausunnon hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston lausunto

Yleisesti esityksestä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uuden hallintotason, hyvinvointialueiden, perustamisen ja toiminnan kannalta keskeiset lait. Esityksen perusteella Suomeen muodostettaisiin 21 hyvinvointialuetta, joille siirrettäisiin kuntien vastuulla nykyisin olevat sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävät. Uudellamaalla toteutettaisiin

ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO
Postiosoite: PL 1, 13035 AVI

puh. 029 501 6000
kirjaamo.etela@avi.fi
www.avi.fi/etela

Hämeenlinnan päätoimipaikka
Wähäjärvenkatu 6

Helsingin toimipaikka
Ratapihantie 9

Kouvolan toimipaikka
Kauppiemiehenkatu 4

muusta maasta jonkin verran poikkeava järjestely. Uudistuksen tavoitteina on kaventaa ihmisten hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut kaikille Suomessa asuville sekä parantaa näiden palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta. Uudistuksen tavoitteena on myös turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin, kuten väestön ikääntymiseen ja huoltosuhteen heikkenemiseen, ja hillitä osaltaan julkisen talouden kustannusten kasvua.

Aluehallintovirasto pitää uudistusta ja sen tavoitteita yleisesti kannatettavina. Tässä lausunnossa tuodaan jatkossa esiin uudistukseen liittyviä seikkoja erityisesti valvonnan näkökulmasta.

Laki hyvinvointialueesta

11 § Hyvinvointialueiden seuranta ja laillisuusvalvonta

Ehdotetun hyvinvointialueesta annetun lain 11 §:n 2 momentin mukaan aluehallintovirasto voi kantelun johdosta tutkia, onko hyvinvointialue toiminut voimassa olevien lakien mukaan. Lisäksi ehdotetun lain 69 §:n mukaan kyseistä säännöstä sovelletaan myös hyvinvointiyhtymään.

Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan 11 §:n 2 momentin osalta, ettei aluehallintovirastolla olisi yleistä toimivaltaa oma-aloitteisesti tutkia hyvinvointialueen toiminnan lainmukaisuutta, vaan asia voisi tulla aluehallintovirastossa vireille vain kantelun johdosta. Perustelujen mukaan sääntely vastaisi kuntalain 10 §:ssä olevaa kuntien seurantaa ja laillisuusvalvontaa koskevaa sääntelyä.

Kuntalain 10 §:n 2 momentin mukaan aluehallintovirasto voi kantelun johdosta tutkia, onko kunta toiminut voimassa olevien lakien mukaan. Kuntalain 64 §:n 2 momentin mukaan kuntien lakisääteiseen yhteistoimintaan ei sovelleta, mitä 10 §:n 2 momentissa säädetään.

Aluehallintovirastoissa tutkitaan kuntien toimintaa yleisesti kuntalain 10 §:n 2 momentin nojalla (ns. kuntakantelu). Lisäksi kyseisen säännöksen antaman toimivallan nojalla tutkitaan esimerkiksi pelastustoimen ja opetustoimen kanteluita. Sosiaali- ja terveydenhuollossa tutkitaan kanteluita substanssilainsäädännön toimivallan nojalla. Suurelta osin kyse on toiminnasta, jota kuntalain 64 §:n 2 momentin nojalla ei voida tutkia kuntalain nojalla. Kuntalain 64 §:n 2 momentin nojalla ei voida tutkia mm. lakisääteisten kuntayhtymien toimintaa.

Aluehallintoviraston tulkitsee ehdotettua lainsäädäntöä niin, että ehdotuksessa on tarkoitus pääsääntöisesti säilyttää aluehallintoviraston valvonta ja kanteluiden käsittely nykyisellä tasolla eikä ainakaan huomattavasti laajentaa aluehallintoviraston toimivaltaan kuuluvien kanteluiden määrää. Esityksessä tuodaankin esiin se, että pelastustoimi käsittelee kanteluita nimenomaan kuntalain 10 §:n 2 momentin nojalla.

Nyt ehdotetussa muodossa ehdotetun lain 11 §:n 2 momentti laajentaisi kuitenkin aluehallintoviraston toimivaltaa tutkia sellaisten toimijoiden, joiden toimintaa ei voida tutkia kuntalain nojalla, toimintaa. Pahimmillaan säännös aiheuttaisi epäselvyyttä siitä, minkä lain nojalla aluehallintovirastoon tullut kantelu tulisi tutkia, kun sekä sosiaali- ja terveydenhuollon substanssilainsäädännössä että ehdotetussa laissa annettaisiin toimivalta tutkia kantelu. Kantelijoiden oikeusturva vaarantuisi jo siinä, että tämänkaltainen toimivallan epäselvyys saattaisi johtaa kantelun siirtämiseen yksiköiden välillä. Kantelun siirtäminen varsinkin myöhemmässä vaiheessa saattaa pidentää käsittelyaikoja.

Erityisesti kantelijoiden ja kantelun kohteiden oikeusturva voisi vaarantua siksi, että se, mihin toimenpiteisiin kantelun johdosta voidaan ryhtyä, eroaa lainsäädännössä merkittävästi. Ehdotetun lain 11 §:n 2 momentin nojalla käsitelty kantelu ei voine johtaa esimerkiksi valvontaan.

Ehdotuksen mukaan aluehallintovirastojen lisäresurssin tarve on 13 henkilötyövuotta. On mahdotonta arvioida, paljonko kanteluiden määrä lisääntyisi ehdotetun 11 §:n johdosta, mutta aluehallintovirasto toteaa, että kanteluiden määrän kehitystä on syytä seurata ja varautua osoittamaan siihen tarvittavat resurssit.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston ehdottaa kuitenkin, ettei ehdotettuun lakiin oteta ehdotettua 11 §:n 2 momenttia. Sosiaali- ja terveydenhuollon substanssilainsäädännössä on jo säädetty aluehallintoviraston toimivallasta. Aluehallintovirasto ehdottaakin, että tarvittavat säännökset otetaan kyseisiin substanssilakeihin. Esityksessä tuodaan esiin, että pelastustoimen valvonnasta on jo säädetty pelastuslaissa. Aluehallintovirasto toteaa vielä, että esimerkiksi lakisääteisten kuntayhtymien toiminnasta voi kannella oikeusasiamiehelle tai oikeuskanslerille. Oikeusturvan kannalta ei ole näin ollen tarvetta laajentaa aluehallintoviraston toimivaltaa.

Mikäli 11 §:n 2 momenttia ei poistettaisi, selvyyden vuoksi tulisi tarkentaa, että esimerkiksi aluehallintoviraston toimivallasta valvoa sosiaali- ja terveydenhuoltoa säädetään sote-järjestämislaissa, eikä toimivaltaa tältä osin ole rajattu ainoastaan kanteluasioihin, vaan aluehallintovirasto voi ottaa valvonta-asioita vireille myös omasta aloitteestaan.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä

Yleistä

Aluehallintovirasto toteaa, että sääntelyä uudistettaessa tulee varmistaa sen olevan yhtenevä muiden sosiaali- ja terveydenhuollon substanssilakien kanssa. Erityisesti lain suhde yksityisestä terveydenhuollosta annettuun lakiin (152/1990) ja yksityisistä sosiaalipalveluista annettuun lakiin (922/2011) vaatii selkiyttämistä.

2 luku Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen

8 § Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu

Aluehallintoviraston arvion mukaan esitetty 8 §:n sääntely hyvinvointialueen järjestämisvastuusta on tarkoituksenmukainen.

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan hyvinvointialue vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan ja on järjestämisvastuussa asukkaidensa sosiaali- ja terveydenhuollosta. Hyvinvointialue saa järjestää ja tuottaa itse sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja toisen hyvinvointialueen alueella vain toimiessaan yhteistyössä tai yhteistoiminnassa kyseisen hyvinvointialueen kanssa siten kuin hyvinvointialueesta annetun lain 6 tai 9 §:ssä tai 8 luvussa taikka tämän lain 9 §:ssä tai 5 luvussa säädetään. **Aluehallintovirasto toteaa, että tämän lain 42 §:ssä on tarpeen tarkentaa, miten järjestämisen ja palvelutuotannon valvonta jakautuu hyvinvointialueiden toimiessa yhteistyössä tai yhteistoiminnassa mahdollisesti aluehallintoviraston toimialueen rajat ylittäen.**

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muun muassa siitä, että hyvinvointialueella on oltava järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palvelutuotanto. Valvontaviranomaisen näkökulmasta oman palvelutuotannon *riittävyys* arvioimiseen liittyy edelleen tulkinnanvaraa, mikä voi aiheuttaa valvontatyössä haasteita. Hallituksen esityksen perusteluja on kuitenkin tältä osin tarkennettu aiempaan esitysluonnokseen verrattuna ja on esityksessä todettu tavoin ymmärrettävää, ettei riittävän oman palvelutuotannon määrää voida kategorisesti määritellä esimerkiksi prosenttiosuuksin, sillä siihen vaikuttavat kunkin hyvinvointialueen omat olosuhteet sekä muiden seikkojen punninta

Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että hyvinvointialueella olisi oltava riittävästi omaa palvelutuotantoa niin sosiaalihuollossa kuin terveydenhuollon perustasolla ja erikoissairaanhoidossa. Esimerkiksi hyvinvointialueen yksittäisten terveysasemien ulkoistus olisi kuitenkin mahdollista, kunhan otetaan huomioon ehdotetun 12 §:n sääntely eikä yksityisten hoidettavaksi anneta esimerkiksi hyvinvointialueen järjestämistehtäviä tai julkista valtaa sisältäviä tehtäviä, jotka hyvinvointialueen on hoidettava viranomaisena. Lisäksi todetaan, että hyvinvointialue voisi kokonaisharkintansa perusteella hankkia yksityisiltä palveluntuottajilta suurehkonkin osuuden sellaisia palveluja, jotka luonteensa puolesta erityisesti soveltuvat paremmin tuotettaviksi yksityisten palveluntuottajien toimesta tai jotka muutoin on tarkoituksenmukaista tuottaa hankkimalla ne yksityiseltä palveluntuottajalta. Aluehallintovirasto toteaa, että esimerkiksi yksittäisen terveysaseman ulkoistuksessa tulee tarkastella palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden ja integraation toteutuminen. Kokonaisharkinnassa tulee tehdä suhteellisuusarviointia siitä, ettei yksityisestä palveluhankinnasta aiheudu kohtuutonta taloudellista raskautusta hyvinvointialueelle verraten siihen, että palveluntuotanto olisi omaa.

Lakiehdotuksen 8 §:n 2 momentin mukaan hyvinvointialueella on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa. Palvelujen saatavuuden lisäksi aluehallintovirasto korostaa palvelujen järjestämisessä asiakas- ja potilasturvallisuuden toteutumista.

Lakiehdotuksen 8 §:n 3 momentin mukaan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon johtamisessa on oltava monialaista asiantuntemusta, joka tukee laadukkaiden ja turvallisten palvelujen kokonaisuutta, eri ammattiryhmien yhteistyötä sekä hoito- ja toimintakäytäntöjen kehittämistä. Aluehallintovirasto ehdottaa säännöstä täsmennettäväksi seuraavasti:

*Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon johtamisessa on oltava **monialaista ja moniammatillista asiantuntemusta sekä potilas- ja asiakasturvallisuus- ja työsuojeluosaamista, jotka tukevat laadukkaiden ja turvallisten palvelujen kokonaisuutta, eri ammattiryhmien yhteistyötä sekä hoito- ja toimintakäytäntöjen kehittämistä.***

3 luku Palvelujen hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan lakiehdotuksen 3 luvun säännökset koskien palvelujen hankkimista yksityiseltä palveluntuottajalta ovat tärkeitä ja kannatettavia palvelujen saatavuuden, perusoikeuksien sekä potilas- ja asiakasturvallisuuden toteutumisen ja valvonnan toteuttamismahdollisuuksien näkökulmasta. On hyvä, että mahdollisuuksia hankkia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja yksityiseltä palveluntuottajalta sekä vuokratyövoiman käyttöä ja työvoiman hankkimista yksityiseltä on täsmennetty aiempaan esitysluonnokseen verrattuna, minkä lisäksi julkisen hallintotehtävän ja julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä on tarkennettu.

Aluehallintovirasto kuitenkin toteaa, että sen näkökulmasta sääntelyrakenne vaikuttaa epäjohdonmukaiselta siltä osin, kuin sote-järjestämislaissa asetetaan edellytyksiä ja velvoitteita yksityisille palveluntuottajille. Yksityisistä sosiaali- ja terveystalouksista ja niihin kohdistuvasta aluehallintoviraston ja Valviran valvonnasta säädetään omassa lainsäädännössään. Sote-järjestämislain mukainen viranomaisvalvonta taas säännösten perusteella kohdistuu hyvinvointialueiden toimintaan, mistä syystä sote-järjestämislain velvoitteiden tulisi lähtökohtaisesti kohdistua hyvinvointialueisiin. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan olisi tältä osin syytä tarkastella säännösten sanamuotoa ja sitä, mihin lakiin ne on sijoitettu. Joka tapauksessa on keskeistä, että sääntelystä ilmenee selkeästi, että hyvinvointialue on aina viime kädessä vastuussa myös yksityisen palveluntuottajan ja sen alihankkijan hyvinvointialueelle tuottamista palveluista, ja että yksityinen palveluntuottaja vastaa alihankkijansa tuottamista palveluista.

12 § Edellytykset palvelujen hankkimiselle yksityiseltä palveluntuottajalta

Aluehallintovirasto toteaa ehdotetun sääntelyn selkiyttävän nykytilannetta ja antavan aluehallintovirastoille välineitä sekä ennakolliseen että jälkikäteiseen reaktiiviseen

valvontaan. Aluehallintovirasto pitää asianmukaisena, että esimerkiksi sosiaalityö on selkeästi määritelty julkisen vallan käyttöä sisältäväksi tehtäväksi.

Ehdotetun 12 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialue voi tuottaa asiakkaalle annettavia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja hankkimalla niitä yksityiseltä palveluntuottajalta sopimukseen perustuen, jos palvelujen hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta on tarpeen tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Esityksen perusteluissa on tuotu esiin esimerkkejä niistä tilanteista, joissa palvelujen hankkiminen yksityiseltä voisi olla tarkoituksenmukaista. Aluehallintovirasto toteaa, että osittain epäselväksi jää, edellytetäänkö kyseisten seikkojen huomioon ottamista tarkoituksenmukaisuusharkinnassa. Niiden nostaminen tarkoituksenmukaisuusharkinnan kriteereiksi voisi olla perusteltua alueiden yhdenvertaisten palvelujen varmistamiseksi.

Esityksessä todetaan, että, hyvinvointialue voisi tuottaa palvelut päättämällään tavalla eli esimerkiksi hankkimalla niitä yksityiseltä palveluntuottajalta, mutta se ei voisi siirtää järjestämisvastuuseensa kuuluvia tehtäviä yksityiselle palveluntuottajalle ja sen tulisi huolehtia myös siitä, että sillä säilyy järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämät toimintaedellytykset ja riittävä oma palvelutuotanto. Lisäksi todetaan, että hyvinvointialue ei voisi hankkia palveluja yksityiseltä palveluntuottajalta niin laajasti tai määrälliseltä osuudeltaan niin mittavasti, ettei se pysty huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämistehtävästään.

Aluehallintovirasto pitää edellä mainittuja kirjauksia koskien palvelujen ulkoistamisen rajoituksia tärkeinä muun muassa riskienhallinnan kannalta. Aluehallintovirasto näkee ongelmallisena nykytilanteen, jossa haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden palvelut, kuten tehostettu palveluasuminen ja lastensuojelun sijaishuolto, ovat keskittyneet paljolti yksityisille palveluntuottajille.

13 §. Vuokratyövoiman ja yksityiseltä palveluntuottajalta hankittavan työvoiman käyttö

Aluehallintovirasto toteaa, että 13 §:ssä ja esityksen perusteluissa on tarkoituksenmukaisesti avattu vuokratyövoiman käytön edellytyksiä erityisesti terveydenhuollon osalta. Aluehallintovirasto pitää tärkeänä lainsäädäntötasoisista kirjausta siitä, ettei vuokratyövoimaa voi lähtökohtaisesti käyttää tehtävissä, jotka sisältävät julkisen vallan käyttöä. Aluehallintoviraston valvontatyössä on havaittu, että vuokratyövoiman runsaaseen käyttöön liittyy ongelmia. Esimeriksi eri asiakasryhmien asumispalveluissa vuokratyövoimaa käytetään laajasti, mikä saattaa olla vaaraksi asiakasturvallisuudelle. Sosiaalihuollon osalta vuokratyövoiman käytön edellytyksiä olisi tarpeen säännellä vielä kattavammin.

Sote-järjestämislakiehdotuksen 13 §:n 3 momentin mukaan hankittua ja vuokratyövoimaa on mahdollista käyttää terveydenhuoltolain 50 §:ssä tarkoitetuissa ympärivuorokautisen kiireellisen hoidon ja päivystyksen palveluissa hyvinvointialueen omaa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä täydentävästi. Lausuntokierroksen jälkeen säännösehdotukseen on lisätty mahdollisuus työvoimaksi hankitun ja vuokratun sosiaali- ja

terveydenhuollon ammattihenkilöstön käyttämiseen tilapäisesti tai henkilöstön saatavuuteen liittyvien erityisten vaikeuksien vuoksi muutoinkin kuin täydentävästi, jos se on välttämätöntä kiireellisen hoidon saatavuuden ja saavutettavuuden turvaamiseksi ottaen huomioon päivystyksiköiden väliset etäisyydet. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan pykälässä tulisi **tarkemmin määritellä toiminnan tilapäisyys**.

Aluehallintovirasto pitää sinänsä valvonnan kannalta tarkoituksenmukaisena sitä, että lain 13 §:n 5 momentin mukaan käytettäessä hankittua tai vuokratyövoimaa edellä tarkoitetulla tavalla muutoin kuin täydentävästi, siitä tulee tehdä ilmoitus sosiaali- ja terveysministeriölle ja aluehallintovirastolle. Tämän ilmoituksen merkitys tulee kuitenkin selkeämmin määritellä. Edellyttääkö ilmoitus lähtökohtaisesti aluehallintoviraston valvontatoimenpiteitä ja mikä aluehallintoviraston ja sosiaali- ja terveysministeriön työnjako olisi asiassa?

Aluehallintovirasto toteaa olevan keskeistä, että hyvinvointialue arvioi vuokratyövoiman käytön perusteita ilmoituksessaan. Säännökseen on syytä **lisätä, että ilmoituksessa tulee esittää perusteet menettelyn välttämättömyydelle sekä ne toimenpiteet, joihin hyvinvointialue on ryhtynyt tai aikoo ryhtyä, jotta vuokratyövoiman määrä saadaan palautettua ainoastaan täydentävälle tasolle**.

Aluehallintovirasto korostaa vielä, että käytettäessä vuokratyövoimaa päivystyksellisissä palveluissa hyvinvointialueen tulee varmistaa, että henkilöstöllä on riittävä osaaminen toimia nimenomaan kiireellisen ja päivystyksellisen hoidon kontekstissa.

Sosiaalihuollon valvonnassa ja seuraamusten antamisessa on aiheuttanut haasteita se, että sosiaalihuollon tehtävissä voi toimia myös muun koulutuksen omaavia henkilöitä kuin sosiaalihuollon ammattihenkilölaissa mainitut ammattihenkilöt. Esimerkiksi sosiaalihuollon ylemmissä tehtävissä johtajana toimivan henkilön toiminnalla voi olla merkitystä asiakkaiden ja työntekijöiden oikeusturvan kannalta. Tällaista henkilöä ei kuitenkaan ole mahdollista esimerkiksi asettaa valvontaan tai antaa seuraamuksia ammattihenkilölain perusteella. Tällaista henkilöä ei myöskään koske 49 §:ssä säädetty valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeus. Valvonnan kannalta on hyvä, ettei esityksen mukaan vuokratyövoimana voitaisi käyttää muita kuin ammattihenkilövalvonnan piiriin kuuluvia henkilöitä.

14 §. Yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset

Esityksen mukaan 14 §:ssä säädettäisiin vaatimuksista, jotka hyvinvointialueelle palveluja tuottavan yksityisen palveluntuottajan on täytettävä. Aluehallintovirasto toteaa, että kun kyseessä on järjestämislaki, olisi loogista, että siinä asetettaisiin velvoitteita nimenomaan hyvinvointialueille niiden hankkiessa palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta. Tämän pykälän osalta olisi syytä tarkastella sitä, mille taholle velvoitteita asetetaan sekä harkita, kuuluuko kyseinen sääntely nimenomaan järjestämislakiin. Vähintään sääntelyn suhdetta yksityistä terveydenhuoltoon ja yksityisiä sosiaalipalveluja koskevaan voimassa olevaan lainsäädäntöön on syytä täsmentää.

Kunhan sääntelyn loogisuus varmistetaan, aluehallintovirasto pitää 14 §:ssä asetettuja edellytyksiä potilas- ja asiakasturvallisuuden toteutumisen näkökulmasta sisällöllisesti tarpeellisenä.

Ehdotetun 14 §:n 2 momentin mukaan yksityisellä palveluntuottajalla on oltava hyvinvointialueen hankkimien palvelujen sisältöön ja laajuuteen nähden riittävä osaaminen, palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö sekä muut riittävät toimintaedellytykset. Yksityisen palveluntuottajan on oltava riittävän vakavarainen, jotta se pystyy huolehtimaan toiminnasta, sen jatkuvuudesta ja lakisääteisten velvollisuuksiensa täyttämisestä. Yksityisen palveluntuottajan on nimettävä toiminnasta vastaava vastuuhenkilö sekä toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävä määrä toimintokohtaisia vastuuhenkilöitä. Toiminnasta vastaavan vastuuhenkilön tehtävänä on varmistaa tässä laissa säädettyjen vaatimusten ja 15 §:ssä tarkoitettujen sopimusvelvoitteiden täyttyminen yksityisen palveluntuottajan toiminnassa käytännön tasolla. Toimintokohtaisen vastuuhenkilön tehtävänä on huolehtia vastuualueellaan sopimuksen alaan kuuluvien tehtävien lainmukaisesta hoitamisesta käytännön tasolla.

Aluehallintovirasto pitää tärkeänä sääntelyä koskien palveluntuottajan taloudellista tilannetta sekä perusteluissa esitettyä täsmennystä siitä, että yksityisellä palveluntuottajalla tulisi olla omaa osaamista ja sitä varten palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö eikä se voisi siten hankkia alihankintana kaikkea palvelutoimintaansa ja toimia vain niin sanottuna kuoriorganisaationa, jolla ei ole palveluksessaan lainkaan omaa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstöä.

Aluehallintovirasto toteaa, että 14 §:n 2 momentissa tarkoitettua riittävän osaamisen käsite jää osittain epäselväksi ja sitä tulisi täsmentää. Lisäksi vastuuhenkilöitä koskevaa säännöstä on välttämätöntä selkiyttää siltä osin, miten se suhteutuu yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa ja yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa tarkoitettuihin vastuuhenkilöihin.

Lakiehdotuksen 14 §:n 3 momentin mukaan hankkiessaan palveluja yksityiseltä palveluntuottajalta hyvinvointialueen on varmistettava, ettei yksityisen palveluntuottajan aikaisemmassa toiminnassa ole todettu vakavia tai toistuvia puutteita asiakas- ja potilasturvallisuudessa. Sääntely on kannatettava ja lisää valvonnan painoarvoa ja vaikuttavuutta myös palveluiden hankinnassa. Perustelutekstissä todetaan, että tällaiset tiedot ovat saatavilla valvontaviranomaisilta siltä osin kuin ne ovat julkisia. Aluehallintovirasto toteaa, että tiedot eivät kuitenkaan löydy tällä hetkellä kootusti yhdestä reksteristä, mikä olisi tarpeen jatkossa.

18 § Yksityisen palveluntuottajan velvollisuudet

Säännöksessä asetetut velvoitteet ovat tarkoituksenmukaisia ja tärkeitä, mutta on syytä edelleen arvioida, onko oikea sääntelypaikka yksityistä palveluntuottajaa koskeville velvoitteille sote-järjestämislaissa.

20 §. Rikosoikeudellinen virkavastuu ja vahingonkorvausvastuu

Säännösehdotuksen mukaan rikosoikeudellinen virkavastuu ja vahingonkorvausvastuu ulotettaisiin myös laissa tarkoitettuihin yksityisiin toimijoihin, mikä on yksilön oikeusturvan toteutumisen kannalta tärkeää.

4 luku Ohjaus, suunnittelu ja kehittäminen

24 § Sosiaali- ja terveysministeriön neuvottelut hyvinvointialueen kanssa.

Lakiehdotuksen 24 §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriö neuvottelisi erikseen kunkin hyvinvointialueen kanssa vuosittain hyvinvointialueen järjestämisvastuuseen kuuluvien sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien toteuttamisesta. Myös valtiovarainministeriö osallistuisi neuvotteluihin, jotta hyvinvointialueen toimintaa ja taloutta voitaisiin tarkastella kokonaisuutena. Perustelutekstin mukaan neuvotteluihin voitaisiin tarvittaessa kutsua myös muiden ministeriöiden edustajia, jos neuvotteluissa käsiteltäisiin sellaisia hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, jotka edellyttäisivät kiinteää yhteistyötä muiden ministeriöiden hallinnonalojen kanssa.

Aluehallintovirasto toteaa syksyllä hallituksen esitysluonnoksesta antamaansa lausuntoon viitaten, että on erittäin tärkeää määritellä myös aluehallintovirastojen rooli näissä neuvotteluissa. Ohjauksen oikeaan suuntaan vieminen ja ennakkollisuuden toteutuminen edellyttävät katkeamatonta vuoropuhelua ja toimintakentän tuntemista. Aluehallintovirastojen läsnäololla neuvotteluissa voidaan tukea ennakoivaa valvontaan liittyvää ohjausta ja sen vaikuttavuutta. Uudistuksen myötä on turvattava, että aluehallintovirastot saavat tietoonsa ohjauksen ja ennakoivan valvonnan kannalta oleelliset neuvottelujen sisällöt.

Aluehallintovirasto ehdottaa 24 §:n 1 momenttia muutettavaksi seuraavasti: *Sosiaali- ja terveysministeriö neuvottelee erikseen kunkin hyvinvointialueen kanssa vuosittain hyvinvointialueen järjestämisvastuuseen kuuluvien sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien toteuttamisesta. Valtiovarainministeriö ja aluehallintovirastot osallistuvat neuvotteluihin.*

30 § Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntija-arviot

Lakiehdotuksen 30 §:n mukaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitos laatisi vuosittain sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä koskevan asiantuntija-arvion valtakunnallisesti, sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueittain ja hyvinvointialueittain. Hallituksen esityksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiovarainministeriö käyttäisivät asiantuntija-arvioita hyvinvointialueen ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueen kanssa käytävissä neuvotteluissa ja muussa jatkuvaluonteisessa ohjauksessa.

Lakiehdotuksen 30 §:n 2 momentin mukaan asiantuntija-arvioiden laatimista varten Valvira ja kukin aluehallintovirasto laativat vuosittain sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnan

yhteydessä saatujen tietojen perusteella selvityksen sosiaali- ja terveydenhuollon yhdenvertaisesta toteutumisesta hyvinvointialueilla. Aluehallintovirasto toteaa, että kyseinen tehtävä ei sinällään ole valvontaviranomaisille uusi, sillä ne ovat laatineet tällaisia valvontahavaintoraportteja jo aiemmin. Tehtävän kirjaaminen lakiin on aluehallintoviraston näkemyksen mukaan perusteltua.

Hallituksen esityksessä todetaan, että valvontaviranomaisen suorittaman laillisuusvalvonnan kautta olisi mahdollista saada tietoja erityisesti palveluissa ja palvelujärjestelmässä olevista ongelmista. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntija-arvioiden kannalta olisi tärkeää, että valvontaviranomaisen selvityksissä tarkasteltaisiin erityisesti sellaisia tilanteita, joiden perusteella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä ja tuottamisessa tai sen ohjauksessa on ongelmia aiheuttavia puutteita. Valvira ja aluehallintovirastot voisivat laatia yhden kootun selvityksen tai kukin oman erillisen selvityksen. Selvityksessä tai selvityksissä olisi joka tapauksessa käsiteltävä yleisluontoisemman tarkastelun lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon yhdenvertaista toteutumista myös hyvinvointialueittain. Lakiehdotuksen 30 §:n 3 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin tiedoista, joiden tulee sisältyä asiantuntija-arvioihin sekä Valviran ja aluehallintoviraston selvityksiin, sekä niiden laatimisen aikataulusta ja ajankohdasta, jolloin ne on toimitettava sosiaali- ja terveysministeriölle.

Aluehallintovirasto toteaa, olevan tärkeää, että **valvontaviranomaisten keräämät tiedot ja laaditut selvitykset ovat yhtenevät ja tietovarannot ovat valvontaviranomaisten yhteiskäytössä**. Tästä syystä aluehallintovirasto pitää tarpeellisena, että esimerkiksi asetuksella määritettäisiin tarkemmin ne kokonaisuudet, joita valvontaviranomaisten selvityksissä tulee käsitellä sekä ne prosessit, joilla tietoja kerätään. Aluehallintovirasto pitää keskeisenä valvontaviranomaisten yhteisen tietojärjestelmän käyttöönottoa, jossa tällaisia tietoja on mahdollista kerätä ja jakaa.

Valvonta- ja ohjaustoiminnan kohdentamisen kannalta olisi muutoinkin keskeistä luoda sellainen tietöalusta, jossa valvonnassa kerättyä tietoa olisi mahdollista hyödyntää tehokkaasti ja laaja-alaisesti. Valvonnassa olisi tärkeää pystyä viranomaisen käytössä olevien tietojen perusteella nopeasti havainnoimaan, miten hyvinvointialueet ovat onnistuneet palvelujen järjestämisen kokonaisuudessa sekä löytämään keskeiset tiedot riskiperusteisen valvonnan kohdentamista varten. Tällä hetkellä käytössä olevat järjestelmät eivät näitä asioita riittävällä tavalla mahdollista, mikä on iso ongelma valvontatietojen keräämisen ja riskiperusteisen valvonnan kohdentamisen kannalta. Järjestelmiä ollaan kuitenkin kehittämässä ja on tärkeää yhteensovittaa kehitystyö hyvinvointialueiden kanssa.

Aluehallintovirasto pitää tärkeänä, että koottavissa selvityksissä huomioidaan myös hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen omana kokonaisuutenaan.

6 luku Omavalvonta ja viranomaisvalvonta

40 § Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan omavalvonta

Esityksessä korostuu sekä hyvinvointialueen että yksityisen palveluntuottajan omavalvonnan rooli, mitä aluehallintovirasto pitää tärkeänä. Omavalvonnan keinojen tulee olla ensisijaisia palvelujen laadun ja palvelujen käyttäjien oikeuksien toteutumisen turvaamisessa ennakkollisesti. Toimiva omavalvonta omalta osaltaan mahdollista myös viranomaisvalvonnan resurssien kohdentamisen tehokkaasti, mikä potentiaalisesti lyhentää kantelu- ja valvonta-asioiden käsittelyaikoja. Tällä on keskeinen merkitys asiakkaiden ja potilaiden oikeusturvan kannalta. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan omavalvonnan ensisijaisuus olisi tarpeen tuoda esiin itse säännöstekstissä. Aluehallintovirasto toteaa, että omavalvonnan roolin kasvaessa sen laadukkaaseen toteuttamiseen ja omavalvonnan toimivuuden valvontaan on panostettava, sillä nykyisellään toimijoiden omavalvonta ei toteudu parhaalla mahdollisella tavalla. Yksityisten toimijoiden lisäksi myös kuntien ja kuntayhtymien omavalvonnassa on parannettavaa. Omavalvonnan toteutuminen ja seuranta tasalaatuisesti sosiaali- kuin terveydenhuollossa on myös jatkossa tärkeää.

Lakiehdotuksen 40 §:n 2 momentin mukaan hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan olisi laadittava vastuulleen kuuluvista tehtävistä ja palveluista omavalvontaohjelma. Esityksen mukaan omavalvontaohjelmaan sisältyisivät osana myös sosiaalihuoltolaissa, yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa, yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa tarkoitetut omavalvontasuunnitelmat sekä myös terveydenhuoltolain 8 §:ssä tarkoitettu suunnitelma laadunhallinnasta ja asiakas- ja potilasturvallisuuden edistämisestä ja täytöntöönpanosta. Pykälän 3 momentin mukaan omavalvontaohjelma sekä omavalvontaohjelman toteutumisen seurantaan perustuvat havainnot ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet on julkaistava julkisessa tietoverkossa ja muilla niiden julkisuutta edistävillä tavoilla.

Aluehallintovirasto pitää ehdotettuja säännöksiä omavalvontaohjelmasta ja sen julkaisemisesta kannatettavina ja toiminnan avoimuutta edistävinä. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan on kuitenkin edelleen epäloogista, että sote-järjestämislaissa asetetaan yksityisille palveluntuottajille omavalvontasuunnitelmiin liittyviä velvoitteita, jotka poikkeavat joiltakin osin yksityisestä terveydenhuollosta ja yksityisistä sosiaalipalveluista annettujen lakien sääntelystä. Olisi tarkoituksenmukaista, että omavalvontaan liittyvät velvoitteet olisivat vastaavat riippumatta siitä, onko kyse kokonaan yksityisestä vai julkiselle järjestäjälle tuotetusta palvelusta. Tämä tulisi ottaa huomioon muutettaessa yksityisestä terveydenhuollosta ja yksityisistä sosiaalipalveluista annettuja lakeja uudistuksen yhteydessä.

Aluehallintovirasto toteaa, että **toimijat tulisi myös velvoittaa arvioimaan säännöllisesti omavalvonnan toteutumista sekä tekemään arvioiden perusteella tarpeellisia muutoksia käytänteisiin ja omavalvontaohjelmaan.** Nämä velvoitteet on aluehallintoviraston käsityksen mukaan mahdollista asettaa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella ja Valviran määräyksellä. **Sääntelyä tulisi täsmentää niin, että myös**

seurantatiedot tulee julkaista julkisessa tietoverkossa säännöllisesti, esimerkiksi kolmen kuukauden välein.

Pykälän 5 momentin mukaan Valvira voi antaa määräyksiä omavalvontaohjelman tarkemmasta sisällöstä ja sen toteutumisen seurannasta. Perusteluissa todetaan, että tarkoitus on, että Valviran määräykset laadittaisiin siten, että niissä otetaan huomioon toiminnan laajuus ja sisältö. Aluehallintovirasto toteaa, että samankaltaiset säännökset Valviran määräyksistä sisältyvät myös yksityisestä terveydenhuollosta ja yksityisistä sosiaalipalveluista annettuihin lakeihin. Aluehallintovirasto toteaa, että aluehallintovirastoilla on paljon valvonnan kautta kertynyttä sosiaali- ja terveydenhuollon käytännön toimintaa koskevaa alueellista ja erityisesti pienempiä toimijoita koskevaa tietoa, jonka hyödyntäminen näitä määräyksiä annettaessa olisi tärkeää. Aluehallintovirasto ehdottaa harkittavaksi, että kyseistä momenttia muutetaan seuraavasti: *Valvira voi **aluehallintovirastoja kuultuaan antaa määräyksiä omavalvontaohjelman tarkemmasta sisällöstä ja sen toteutumisen seurannasta.***

41 § Hyvinvointialueen ohjaus- ja valvontavelvollisuus

Lakiehdotuksen 41 §:ssä säädetään hyvinvointialueesta annetun lain 10 §:ään viitaten hyvinvointialueen velvollisuudesta valvoa ja ohjata yksityistä palveluntuottajaa ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin sopimuksen päättämiseksi.

Sääntely hyvinvointialueen valvontavelvollisuudesta on tarpeellinen.

Pykälän 2 momentin mukaan hyvinvointialueen on järjestämisvastuunsa nojalla ohjattava ja valvottava yksityisiä palveluntuottajia ja näiden alihankkijoita jatkuvasti palveluja tuottaessa. Jos yksityisen palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenee mahdollisia epäkohtia tai puutteita, hyvinvointialueen on ohjattava yksityistä palveluntuottajaa tai tarvittaessa pyydettävä yksityiseltä palveluntuottajalta ja tämän alihankkijalta asiasta selvitystä asettamassaan riittävässä määräajassa. Epäkohtien tai puutteiden ilmettyä hyvinvointialueen on vaadittava niiden korjaamista asettamassaan riittävässä määräajassa. **Aluehallintovirasto toteaa, että mikäli kyse on asiakas- tai potilasturvallisuuteen välittömästi vaikuttavasta epäkohdasta tai puutteesta, hyvinvointialueen tulisi voida edellyttää sen korjaamista välittömästi.** Sääntelyä on tarpeen tältä osin täsmentää.

Asiakas- tai potilasturvallisuutta vakavasti vaarantavissa tilanteissa hyvinvointialueen tulisi myös olla välittömästi yhteydessä valvontaviranomaiseen, jotta tämä voisi harkita, mihin toimenpiteisiin asiassa on syytä ryhtyä. Aluehallintovirasto korostaa sen tärkeyttä, että hyvinvointialueen ja valvontaviranomaisten välille luodaan toimivat yhteydenpitokanavat kiireellisiä tilanteita varten.

Aluehallintovirasto toteaa, että pykälässä säädetään ainoastaan hyvinvointialueen velvollisuudesta valvoa yksityisiä palveluntuottajia, joilta se hankkii sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Aluehallintovirasto toteaa, että **esityksen perusteella jää**

epäselväksi, miten kuntien velvollisuus valvoa myös muita alueellaan toimivia yksityisiä sosiaalihuollon palveluntuottajia jatkossa toteutuisi. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan olisi myös syytä harkita, onko hyvinvointialueen valvontavastuuta mahdollista ulottaa hyvinvointialueen omiin yksiköihin, sillä omavalvonnan keinot eivät niissäkään välttämättä riittävällä tavalla varmista palvelun laatua ja asiakkaiden tai potilaiden oikeuksien toteutumista.

42 § Viranomaisvalvonta ja siihen liittyvä ohjaus

Sote-järjestämislakiehdotuksen 42 §:ssä on säännökset viranomaisvalvonnasta. Aluehallintovirasto toteaa, että vaikka omavalvonnan rooli jatkossa korostuu, on viranomaisvalvonnalla edelleen keskeinen asema sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja tuottamisen lainmukaisuuden varmistamisessa.

Aluehallintovirasto toteaa, että pykälää on lausuntokierroksen jälkeen tarpeellisella tavalla selkiytetty yhtenäistämällä aluehallintovirastojen ja Valviran tehtäväkuvausta. Pykälän 2 momentin mukaan aluehallintovirasto valvoo toimialueellaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen lainmukaisuutta ja antaa valvontaan liittyvää ohjausta. Pykälän 4 momentista ilmenee, että valvonta koskee myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kunnassa. Aluehallintovirasto toteaa, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valvonnan sisältyminen valvonnan piiriin olisi tarpeen tuoda selkeämmin esiin jo aiemmissa momenteissa.

Aluehallintovirasto toteaa, että sote-järjestämislain 6 luku tarjoaa valvoville viranomaisille nykyistä kattavamman ja säännellymmän keinovalikoiman hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valvonnassa ja ohjauksessa ja sitä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena. Esityksen perusteella jää kuitenkin osittain epäselväksi, miten sote-järjestämislain 6 ja 7 §:ssä asetetut tehtävät sekä sote-järjestämislain mukainen aluehallintoviraston valvontatoimivalta suhtautuvat erityislaeissa (kuten ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä annetussa laissa 523/2015) tarkennettuihin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäviin. Kattaako valvontatoimivalta myös näiden lakien mukaisen toiminnan ohjauksen ja valvonnan?

Syksyllä lausuntokierroksella olleessa esitysluonnoksessa valvontaviranomaisten tehtäväksi oli ehdotettu säädettävän palvelurakenteen lainmukaisuuden valvonta. Kyseinen tehtävä ja ne kriteerit, joilla palvelurakenteen lainmukaisuutta valvotaan, jäivät esityksessä epäselviksi. Nyt lausuttavana olevassa esityksessä tätä valvontatehtävää ei mainita, mikä herättää kysymyksen siitä, onko sen arvioitu valvontatarve poistunut vai sisältyykö se mahdollisesti muuhun järjestämisen valvontaan.

Pykälässä esitetty sääntely aluehallintovirastojen ja Valviran välisestä toimivallanjaosta on pääasiassa selkeä ja vastaa aiempaa lainsäädäntöä. Perusteluissa asiaa on vielä pyritty tarkentamaan. Aluehallintovirasto toteaa, että aina ei kuitenkaan ole yksiselitteistä kumman viranomaisen toimivaltaan asian käsittely kuuluu. Sote-järjestämislain 42 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna mukaisena Valviran toimivaltaan kuuluvana asiana voidaan

aluehallintoviraston käsityksen mukaan pitää esimerkiksi sellaista tapausta, jossa potilas on saanut hoitoa kahden tai useamman aluehallintoviraston alueella ja valvonta kohdistuu koko hoitokokonaisuuteen. Tällaisen asian käsitteleminen yhdessä viranomaisessa on myös tarkoituksenmukaista. Tarvittaessa Valviran ja aluehallintovirastojen tarkemmasta työnjaosta ohjauksessa ja valvonnassa voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

43 § Valvonta-asian käsittely

Aluehallintovirasto pitää perusteltuna esitettyä valvonta-asian käsittelyprosessin kirjaamista lakiin. Aiemmin on säännelty selkeästi ainoastaan hallintokantelun käsittelystä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnan osalta aluehallintoviraston toimivaltaa ei ole rajattu ainoastaan kanteluna vireille tuleviin asioihin. Näin ei ole myöskään voimassa olevassa lainsäädännössä. On tärkeää, että valvontaviranomaiset voivat tarvittaessa ottaa valvonta-asian vireille myös oma-aloitteisesti esimerkiksi julkisuudessa esitettyjen tietojen perusteella. Ottaen huomioon hyvinvointialueesta annetun lain tästä poikkeavan 11 §:n 2 momentin sääntelyn sote-järjestämislain 43 §:n 2 momentissa olisi syytä täsmentää, että valvonta-asia voi tulla vireille myös valvontaviranomaisen omasta aloitteesta.

Esityksen perusteluissa todetaan, että pykälän 2 momentin mukaan Valvira ja aluehallintovirastot ryhtyisivät tietoonsa tulleen valvonta-asian perusteella niihin toimenpiteisiin, joihin katsotaan olevan aihetta. Huomiota olisi kiinnitettävä erityisesti asiakas- ja potilasturvallisuuteen ja lain noudattamiseen. Toimien olisi oltava muun muassa hallintolaissa säädetyn suhteellisuusperiaatteen mukaisia. Esityksessä todetaan, että esimerkiksi valvontaviranomaisille tehtyjen ilmoitusten perusteella vireille tulleet asiat poikkeavat käytännössä merkittävästi toisistaan vakavuudeltaan ja muulta merkitykseltään. Tarkoitus on, että Valvira ja aluehallintovirasto harkitsevat tapauskohtaisesti, millaisia toimenpiteitä kukin valvonta-asia edellyttäisi. Esityksessä todetaan, että valittavien toimenpiteiden ja niiden laajuuden osalta valvovan viranomaisen harkintavallan olisi tarkoitus olla laaja.

Aluehallintovirasto toteaa, että viranomaisten laajalla harkintavallalla sille tehtyjen ilmoitusten käsittelyssä on keskeinen merkitys valvontaresurssien tarkoituksenmukaisen kohdentamisen ja siten valvonnan vaikuttavuuden kannalta. Aluehallintovirasto toteaa, että toisinaan asian käsittely toteutuu parhaiten niin, että aluehallintovirasto saattaa asian tiedoksi järjestäjäkunnalle ja pyytää sitä ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin asian selvittämiseksi. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan tämä olisi esityksen perusteella mahdollista myös jatkossa, niin että asia saatetaan tiedoksi hyvinvointialueelle. Tällöin valvova viranomainen voisi pyytää hyvinvointialuetta toimittamaan sille selvityksen siitä, miten asiaa on käsitelty ja mihin toimenpiteisiin sen johdosta on ryhdytty.

Pykälän 3 momentin mukaan valvontaan liittyvät toimenpiteet voidaan asettaa kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen asiakas- ja potilasturvallisuuden tai muiden seikkojen niin edellyttäessä. Sääntelyä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena valvonnan tehokkuuden kannalta. Perusteluissa tuodaan esiin, että säännös koskisi myös kanteluita. Sote-

järjestämislaki koskee ainoastaan hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvan sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaa. Mikäli priorisointimahdollisuus on tämän lain kautta tarkoitus ulottaa myös yksityisiä toimijoita koskeviin terveyden- ja sosiaalihuollon kantelu- ja valvonta-asioihin, siitä tulisi säätää erikseen. Mikäli tämä ei ole tarkoituksena, vastaavat muutokset tulee tehdä yksityistä sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä ammattihenkilöitä koskevaan lainsäädäntöön. Joka tapauksessa sääntelyn tulee olla kaikkien kantelu- ja valvonta-asioiden osalta yhdenmukainen.

Pykälän 3 momentissa säädetään valvonta-asian vanhentumisajaksi kaksi vuotta. Vanhentumisajasta voi poiketa erityisestä syystä. Sääntely vastaa kanteluiden osalta säädettyä, mikä on tarkoituksenmukaista. Hallituksen esityksessä laiksi hallintolain muuttamiseksi (HE 50/2013) todetaan hallintokanteluiden vanhentumisen osalta, että lähtökohdaksi on asetettavissa, ettei viisi vuotta vanhempaa asiaa oteta tutkittavaksi. Vastaavaa takarajaa olisi pidettävä lähtökohtana myös muiden valvonta-asioiden osalta, sillä toimijoiden oikeusturvan voidaan katsoa edellyttävän asian vanhenemista tietyn ajan kuluttua.

44 § Viranomaisten välinen yhteistyö

Pykälän 1 momentissa edellytetään valvontaviranomaisten välistä yhteistyötä sekä yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa tämän lain mukaisissa valvontatehtävissä. Aluehallintovirasto toteaa, että viranomaisten välinen saumaton yhteistyö on keskeistä valvonta-asioiden tehokkaan käsittelyn ja resurssien käytön kannalta. Yhteistyön tarkeys korostuu esimerkiksi valvonta-asioiden käsittelyn yhteydessä silloin, kun ei ole yksiselitteistä, kuuluuko asia aluehallintoviraston vai Valviran tai mahdollisesti jonkin muun viranomaisen toimivaltaan. Yhteisesti sovitut tehokkaat prosessit tällaisissa tilanteissa nopeuttavat asian selvittämistä ja viranomaisresurssien tarkoituksenmukaista käyttöä.

Pykälän 2 momentin mukaan hyvinvointialueen on ilmoitettava yksityisen palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenneistä epäkohdista ja puutteista välittömästi palveluja valvovalle valvontaviranomaiselle. Jos valvontaviranomainen saa valvontatoiminnassaan tiedon epäkohdista tai puutteista yksityisen palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toiminnassa, valvontaviranomaisen on vastaavasti ilmoitettava asiasta välittömästi hyvinvointialueille, joille yksityinen palveluntuottaja tuottaa palveluja. Lisäksi hyvinvointialueen ja valvontaviranomaisen on lähetettävä toisilleen tiedoksi laatimansa tarkastuskertomukset, jotka koskevat hyvinvointialueelle palveluja tuottavan yksityisen palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toimintaa.

Aluehallintovirasto pitää säännöstä ilmoitusvelvollisuudesta tarpeellisenä, mutta sitä tulisi tarkentaa sen osalta, millaisia epäkohtia se koskee. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin olisi tarkoituksenmukaista kuulua esimerkiksi asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavat epäkohdat sekä sellaiset puutteet, joita ei ole korjattu annetusta ohjauksesta huolimatta. Valvontatyön kannalta tarpeellista olisi hyvinvointialueen ilmoitusvelvollisuuden ulottaminen myös sen itse tuottamiin palveluihin.

Esityksessä tuodaan esiin, että sosiaalihuoltolain 48 ja 49 §:ssä säädetään henkilökunnan ilmoitusvelvollisuudesta. Kyse on keskeisistä säännöksistä asiakasturvallisuuteen liittyvien puutteiden esiin nousun kannalta. Sosiaalihuoltolaissa on myös turvattu ilmoituksen tehneen henkilön suoja kielteisiltä vastatoimilta. Aluehallintovirasto toteaa, että vastaavaa laintasoista sääntelyä ilmoitusvelvollisuudesta ja työnantajan vastatoimien kiellosta ei ole terveydenhuollon puolella. Uudistuksen yhteydessä olisi syytä harkita vastaavien säännösten sisällyttämistä myös terveydenhuollon lainsäädäntöön. Olisi myös tarpeen selvittää sitä, mikä viranomainen valvoo mahdollista vastatoimien kiellon rikkomista.

Lakiehdotuksen 44 §:n 3 momentin mukaan, jos valvontaviranomaisten on ilmoitettava valvonnassa havaitsemistaan lääkehuollon puutteista tai muista epäkohdista Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuskeskelle. Säteilyn käytössä havaituista puutteista ja epäkohdista on ilmoitettava Säteilyturvakeskukseen. **Aluehallintovirasto toteaa, että käytetty ilmaus lääkehuollon puutteet ei ole riittävän selkeä, vaan sitä tulee tarkentaa siltä osin, millaisia puutteita säännöksessä tarkoitetaan. Myös tältä osin olisi perusteltua säätää, että ilmoitusvelvollisuus kohdistuisi esimerkiksi asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantaviin epäkohtiin.**

45 § Ohjaus- ja arviointikäynnit

Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen mahdollisuudesta tehdä ohjaus- ja arviointikäyntejä hyvinvointialueille. Sääntely ohjaus- ja arviointikäyntien osalta on uusi, mutta vastaa nykyistä ohjauskäytäntöä. Ehdotettua laintasoista sääntelyä voidaan pitää kannatettavana.

Ohjaus- ja arviointikäyntejä on tehty myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvissä asioissa ja säädöstekstin ja hallituksen esityksen perustelujen mukaan tähän kokonaisuuteen liittyvät käynnit kuuluisivat jatkossa 45 §:n sääntelyn piiriin. Aluehallintovirasto toteaa, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tarkastelun tulee olla systemaattisesti osana sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaohjelman mukaisia ohjaus- ja arviointikäyntejä. Tällä varmistetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtakunnallisesti yhdenvertainen ja samansisältöinen toteutuminen.

Aluehallintovirasto kuitenkin toteaa, että eri viranomaisten vastuut ovat osittain päällekkäiset, kun sosiaali- ja terveysministeriö käy vuosittain ohjaus- ja arviointikäyntien sisältöön verrattavista asioista neuvottelut hyvinvointialueen kanssa. Tästäkin syystä aluehallintoviraston mukanaolo kyseisissä sote-järjestämislain 24 §:n mukaisissa neuvotteluissa olisi perusteltua.

46 § Tarkastusoikeus

Ehdotettu tarkastusoikeutta koskeva 46 § vastaa muutoin nykyisääntelyä, mutta siltä ei enää edellytettäisi perusteltua syytä. Tämä mahdollistaa valvontaviranomaisen laajemman harkintavallan tarkastuskohteen valinnassa, mitä voidaan pitää valvonnan tehokkuuden

kannalta kannatettavana. Sääntely mahdollistaa myös niin kutsutun pistokoetyyppisten tarkastusten tekemisen satunnaisesti valikoiduissa kohteissa.

Hallituksen esityksessä kuitenkin todetaan, että, kun valvontaviranomainen päättää tehdä tarkastuksen, laaditaan tarkastusmääräys, johon kirjataan muun muassa tarkastuksen syyt. Aluehallintovirasto toteaa, että tarkastusmääräys on valvontaviranomaisten tällä hetkellä käyttämä sisäinen määräys, josta ei ole sääntelyä laissa. Sen tarkoituksena on ollut erityisesti tarkastukselta edellytettävän perustellun syyn kirjaaminen. Sen edellyttäminen jatkossa lain tasolla vaikuttaa epätarkoituksenmukaiselta ottaen huomioon se, että perustellun syyn edellytys on tarkoitus poistaa ja valvontaa tältä osin tehostaa.

Aluehallintovirasto ehdottaa tarkastusmääräystä koskevan edellytyksen poistamista kyseisestä pykälästä.

46 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa tuodaan esiin, että jos hyvinvointialueen toiminnassa ilmenisi ongelmia tai epäilyjä sellaisista, olisi valvontaviranomaisella tällöin velvollisuus selvittää asia tarvittaessa tarkastuksin. Tästä voi syntyä kuva, että valvontaviranomaisen selvittämisvelvollisuus olisi laajempi kuin mitä 43 §:ssä säädetään valvontaviranomaisen laajasta harkintavallasta valvonta-asian käsittelyssä. Tämä ei liene lainsäätäjän tarkoitus, mistä syystä asiaa olisi tarpeen täsmentää.

47 § Hallinnollinen ohjaus

Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen mahdollisuudesta antaa hyvinvointialueelle tai virheellisestä toiminnasta vastuussa olevalle henkilölle hallinnollista ohjausta tai kehoitus silloin, kun sosiaali- tai terveydenhuollon järjestämisessä on havaittu jokin puute, virheellisyys, laiminlyönti tai muu epäkohta, mutta sen ei katsota antavan aihetta 48 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin. Hallinnollisen ohjauksen keinoja olisivat käsityksen ilmaiseminen lainmukaisesta menettelystä, huomion kiinnittäminen hyvän hallinnon vaatimuksiin ja huomautuksen antaminen.

Valvontaviranomaiset ovat nykyisin lakiin kirjattujen huomautuksen ja huomion kiinnittämisen lisäksi tähänkin asti käyttäneet hallinnollisen ohjauksen keinoina käsityksen ilmaisemista ja kehoitusta korjata havaittu puute tai epäkohta. Näiden kirjaaminen lakiin on tarkoituksenmukaista ja selkeyttää valvontaa. Aluehallintovirasto toteaa, ettei esityksestä käy selkeästi ilmi, miten kehoituksen katsotaan suhteutuvan vakavuudeltaan hallinnollisen ohjauksen muotoihin.

Aluehallintoviraston tehtävistä ja toimivallasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä sekä ehkäisevässä päihdetyössä (kuten aluehallintoviraston oikeudesta valvoa tiettyä toimintaa) säädetään tällä hetkellä eri toimialoja ja tehtäviä koskevissa säädöksissä konkreettisemmin. Näissä säädöksissä määritellään myös se keinovalikoima, mitä valvontaviranomainen voi eri toimialoilla ja tehtävissä käyttää. Se, miten nyt esitetty sääntely suhteutuu näiden lakien sääntelyyn jää tässä esityksessä hieman epäselväksi.

48 §. Määräykset ja uhkasakko

Pykälän momentissa säädettäisiin valvontaviranomaisen mahdollisuudesta antaa määräys puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä olisi mahdollista tehostaa uhkasakolla.

Kyseisen momentin osalta todetaan perusteluissa, että määräys annettaisiin suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tilanteissa, joissa viranomainen arvioisi havaitun epäkohdan sisältöön ja merkitykseen nähden, että lievemmillä keinoilla ei voida riittävästi varmentua siitä, että asia korjataan oikea-aikaisesti. Pakkokeinojen käyttäminen ei edellyttäisi näyttöä konkreettisesta vaarasta vaan laiminlyönnin, menettelytavan tai muun epäkohdan aiheuttama oletettu vaarantuminen olisi riittävää. Aluehallintovirasto pitää ehdotettua sääntelyä tarkennuksineen tarkoituksenmukaisena.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan, jos asiakas- tai potilasturvallisuus sitä edellyttää, valvontaviranomainen voi määrätä hyvinvointialueen tässä laissa tarkoitetun toiminnan välittömästi keskeytettäväksi tai kieltää hyvinvointialueen toiminnassa käytettävän palveluyksikön, sen osan tai laitteen käytön välittömästi. Aluehallintovirasto toteaa, että toiminnan välittömän keskeyttämisen tai kieltämisen edellytyksistä tai kriteereistä ei ole ehdotettu säädettäväksi eikä asiaa ole avattu esityksen perusteluissa, mikä on ongelmallista palveluntuottajan oikeusturvan ja asiakas- tai potilasturvallisuuden kannalta. Koska ratkaisevaa on valvontaviranomaisen arvio asiakas- tai potilasturvallisuuden vaarantumisesta, tulisi vähintäänkin täsmentää, mitä tekijöitä asiakas- ja potilasturvallisuuden arvioinnissa on otettava huomioon. Ehdotettu säännös jättää valvontaviranomaiselle edelleen nykyisenlaisen laajan harkintavallan.

49 § Valvontaviranomaisten tiedonsaantioikeus

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valvontaviranomaisen oikeudesta saada tietoja. Tietojensaannin edellytykseksi on asetettu välttämättömyys. Sääntely poikkeaa tältä osin terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 40 §:n sääntelystä, jossa Valviran ja aluehallintovirastojen tiedonsaantioikeuden edellytykseksi on asetettu niiden tarpeellisuus. Aluehallintovirasto toteaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnassa käsitellään arkaluonteisia henkilötietoja, mikä puoltaa niiden saannin rajaamista tiukasti. Aluehallintovirasto esittää kuitenkin huolensa siitä, että välttämättömyysedellytyksen asettaminen saattaa estää valvonnan tehokkaan toteutumisen, sillä erityisesti valvonnan alkuvaiheessa on vaikea arvioida, mitkä tiedot muodostuvat välttämättömiksi.

Aluehallintovirasto esittää säännöstä muutettavaksi niin, että välttämättömien tietojen sijaan valvontaviranomaisella olisi oikeus saada tarpeelliset tiedot.

Aluehallintovirasto toteaa, että on tarpeen selvittää valvontaviranomaisten oikeutta saada tietoja palveluntuottajien alihankkijoilta, jotka eivät ole sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien rekisterissä. Valvontaviranomaisten on tärkeää voida saada tiedot myös näiltä toimijoilta.

Esityksen perusteluissa todetaan, että valvontaviranomainen voisi pyytää apteekeilta reseptiselvityksiä, esimerkiksi tietoja määrättyjen tai hankittujen lääkkeiden luovuttamisesta. Aluehallintovirasto toteaa selvyyden vuoksi, ettei valvontaviranomainen lähtökohtaisesti tarvitse tietoja luovutetuista, vaan määrättyistä lääkkeistä terveydenhuollon ammattihenkilön lääkkeenmääräämiskäytäntöjen valvomiseksi.

Aluehallintovirasto toteaa lisäksi, että sote-järjestämislaissa olisi syytä nykysääntelyä vastaavin tavoin (esim. kansanterveyslain (66/1972) 44 §:n 4 mom. ja erikoissairaanhoidon lain (1062/1989) 58 §) **säätää valvottaville velvollisuus valvontaviranomaisten pyytämien tarpeellisten tietojen ja selvitysten antamiseen.** Aluehallintovirasto toteaa, että sillä on toisinaan ongelmia saada tietoja valvonnan kohteena olevilta organisaatioilta ja ammattihenkilöiltä. Valvonnan tehokkuuden kannalta on tärkeää, että valvottavat selkeästi velvoitetaan lainsäädännössä toimittamaan valvontaviranomaisille näiden pyytämät tiedot sekä ilmoittamaan, mikäli joitakin asiakirjoja ei ole saatavissa. Tällöin valvontaviranomaiset voivat myös perustellusti antaa hallinnollista ohjausta siitä, ettei kyseistä velvoitetta ole noudatettu.

49 §:n 2 momentissa säädetään 1 momentissa tarkoitettujen tahojen oikeudesta ilmoittaa valvontaviranomaiselle ilman pyyntöäkin seikasta, joka voi vaarantaa asiakas- tai potilasturvallisuutta. Myös tähän momenttiin olisi selkeyden vuoksi syytä **lisätä ilmaus salassapitosäännösten estämättä.**

7 luku Valmius ja varautuminen

50 § Varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan hyvinvointialueen on varauduttava ennakoon tehtävillä valmiussuunnitelmilla sekä muilla toimenpiteillä yhteistyössä alueensa kuntien ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueensa hyvinvointialueiden kanssa häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Pykälän 2 momentin mukaan hyvinvointialueen on varautumisessaan varmistettava palvelujen jatkuvuuden turvaaminen myös silloin, kun palveluja toteutetaan hankkimalla niitä yksityisiltä palveluntuottajilta.

Ehdotettu pykälä ei ole ristiriidassa sosiaalihuoltolain ja terveydenhuoltolain muuttamisesta annettujen hallituksen esitysten kanssa. Aluehallintovirasto toteaa, että varautumisvelvoitetta tulisi kuitenkin laajentaa yksityisten palveluntuottajien esimerkiksi hyvinvointialueen ja palveluntuottajan välisin sopimuksellisin keinoin. Sopimuksissa tulisi olla selkeät ja yksityiskohtaiset kirjaukset siitä, miten varautumisvelvoitetta toteutetaan ja sen toteuttamista on syytä valvoa.

51 § Varautuminen sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueella

Ehdotetun pykälän mukaan yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän tulee yhteistyöalueellaan ohjata sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnittelua valtakunnallisten yhtenäisten periaatteiden mukaisesti. Lisäksi yliopistollista sairaalaa

ylläpitävällä hyvinvointialueella tulee olla tilannekuvan luomista ja ylläpitämistä varten sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskus. Valmiuskeskuksen tulee jakaa tilannekuvatiedot muun muassa sosiaali- ja terveysministeriölle valtakunnallisen tilannekuvan luomiseksi. Aluehallintovirasto toteaa, että säännökseen tulisi **lisätä kohta, jonka mukaan yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tulee jakaa tilannekuvatieto myös aluehallintovirastoille**. Tiedot ovat keskeisiä aluehallintoviraston valvontatehtävän kannalta.

Olisi lisäksi tarpeen säätää hyvinvointialueille velvollisuus kerätä alueensa yksityisiltä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajilta tilannekuvatiedot ja jakaa ne valmiuskeskukselle ja aluehallintovirastolle.

52 § Valtion korvaukset valmiuden ylläpitämiseen ja häiriötilanteiden hoitamiseen

Pykälässä säädettäisiin, että valtio voi osallistua sosiaali- ja terveydenhuollossa tarvittavan valtakunnallisen ja alueellisen valmiuden ja varautumisen kehittämiseen ja ylläpitämiseen maksamalla korvausta sosiaali- ja terveysministeriön nimeämälle ja valtuuttamalle taholle erillistehtävän hoitamisesta. Lisäksi valtio voi osallistua poikkeuksellisten häiriötilanteiden hoitamiseen rahoittamalla sellaista toimintaa, jonka korvaaminen valtion varoista on erityisestä syystä tarkoituksenmukaista, eivätkä hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän voimavarat riitä tilanteen hoitamiseen.

On tärkeää, että sääntelyllä pystytään varmistamaan valtion tuki paitsi poikkeuksellisten häiriötilanteiden akuutissa hoidossa myös sen jälkihoidossa. Tältä osin sääntelyä olisi tarpeen täsmentää.

53 § Virka-apu

Ehdotetun sääntelyn mukaan poliisi, puolustusvoimat, rajavartiolaitos ja pelastusviranomaiset ovat velvollisia antamaan hyvinvointialueille ja HUS-yhtymälle niiden pyynnöstä normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa tarvittavaa virka-apua, silloin kun se on ihmisten hyvinvoinnin tai terveyden turvaamisen kannalta välttämätöntä. Hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö voi pyytää virka-apua.

Aluehallintovirasto pitää ehdotettua sääntelyä tarkoituksenmukaisena.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä Uudellamaalla

Hallituksen esityksen mukaan Uudenmaan erillisratkaisun keskeinen sisältö olisi, että alue jaettaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuussa olevalle neljälle hyvinvointialueelle, ja Helsingin kaupunki järjestäisi palvelut kaupunkina. Lisäksi alueella olisi erillinen HUS-yhtymä, jonka järjestämisvastuuseen kuuluvista tehtävistä säädetään laissa sekä sovitaan järjestämissopimuksessa lain perusteella. Kullekin

hyvinvointialueelle siirtyisi kunnissa siirtyvissä tehtävissä työskentelevä henkilöstö, Helsingin kaupungin henkilöstö ei siirtyisi. HUS-yhtymälle siirtyisi HUS-sairaanhoidopiirin omaisuus ja henkilöstö.

Aluehallintovirasto toteaa, että alueena Uusimaa kattaa väestöltään lähes kolmanneksen koko maan väestöstä. Kun Uusimaa jaetaan useampaan hyvinvointialueeseen, yksittäisen hyvinvointialueen järjestämisvastuu ei muodostu liian suureksi. HUS:n rooli erillisenä yhtymänä on perusteltavissa sen erityisosaamisen ja väestöpohjan perusteella. Koska Uudenmaan alueella ei toteudu samanlainen soteintegraation infrastruktuuri kuin pienemmillä hyvinvointialueilla, aluehallintovirasto korostaa HUS:n ja muiden järjestämisvastuussa olevien hyvinvointialueiden nykyistäkin tiiviimpää yhteistyötä palvelujen suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan osalta.

Terveystieteidenhuoltolaki

Oppilas- ja opiskelijahuollon psykologi- ja kuraattoripalveluiden siirtämistä osaksi hyvinvointialueiden järjestämisvastuulla olevaa sosiaali- ja terveydenhuoltoa voidaan aluehallintoviraston näkemyksen mukaan pitää valvonnan kannalta tarkoituksenmukaisena. Toiminnassa on kuitenkin tärkeää huomioida yhdyspinta- ja yhteistyö opetus- ja kulttuuritoimen kanssa.

Muita huomioita

Tarkasteltaessa esityksen vaikutusarviointia, voidaan todeta, että uudistuksella olisi potentiaalisesti monia positiivisia vaikutuksia valvontaviranomaisten toimintaan ja sen myötä asiakkaiden ja potilaiden oikeusturvan toteutumiseen. Näistä voidaan mainita esimerkiksi valvonnan sisällön täsmentyminen ja nykyistä selkeämmät kriteerit ostopalvelutuotannolle. Vaikutusarviossa edellytetyjen viranomaisten oikea-aikaisten toimenpiteiden toteutumisen varmistaminen kuitenkin edellyttäisi enemmän resursseja sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisvalvontaan. Uudistuksen myötä aluehallintovirastoille laskettu yhteensä kuuden henkilötyövuosien lisäys vuodesta 2023 alkaen ei vaikuta riittävältä. Aluehallintovirasto korostaa, että valvontaviranomaisten resurssien riittävydestä tulee huolehtia, jotta voidaan varmistaa potilas- ja asiakasturvallisuuden toteutumisen tehokas valvonta. Tämä on erityisen tärkeää etenkin siirtymävaiheessa ja uusien hyvinvointialueiden toiminnan alkuvaiheessa, jotta käytännöt lähtevät kehittymään oikeaan suuntaan. On myös syytä huomioida muut ehdotetut lainsäädäntömuutokset, kuten muutokset lastensuojelulakiin, joissa on ehdotettu aluehallintovirastoille uusia valvontatehtäviä.

Pelastustoimi ja varautuminen -vastuualueen lausunto

Pelastustoimessa uudistuksen tavoitteena on pelastuslaitosten toiminnan yhdenmukaistaminen, eräänlaisen itsenäisyyden säilyttäminen ja pysyminen mukana ensihoidon järjestelyissä. Hyvinvointialueiden itsenäisyydestä huolimatta olisi ollut toivottavaa säännellä lainsäädännöllä tarkemmin hyvinvointialueen hallintorakenteista. Hallintorakenteilla on merkitystä palvelujen järjestämiseen. Organisaatioiden tai palvelurakenteiden erilaisuudella ei ole vaikutusta aluehallintoviraston laillisuusvalvontaan. Pelastustoimen laatiman selvityksen mukaan uudistuksen yhteydessä rahoitus tulee vähenemään ja sillä on vaikutusta pelastustoimen palvelutasoon ja sen valvontaan.

Hallituksen esityksessä on pelastustoimen osalta kyse suurelta osin teknisistä muutoksista, kun järjestäjätaho muuttuu. Aluehallintoviraston tehtävät siirtyvät pelastustoimen järjestämislakiin. Järjestämislakiesitykseen on annettu lausunto (26.8.2020; 17824/2020). Merkittävimmät huomiot lausunnossa kohdistuivat aluehallintoviraston tehtävien lisääntymiseen (vuosittaiset asiantuntija-arviot), aluehallintoviraston rajaamiseen pois vuosineuvotteluista (hyvinvointialueet-ministeriöt) ja aluehallintoviraston valvontatehtävän laajentamiseen oma-aloitteiseen palvelutason laillisuusvalvontaan (kanteluiden lisäksi). Vuosittaiset asiantuntija-arviot antavat hyvän pohjan oma-aloitteisen valvonnan tekemiseen.

Lisätietoja

Lisätietoja antaa tarvittaessa ylitarkastaja Oona Mölsä, puh. 029 501 6000 (vaihde).

ylijohtaja

Merja Ekqvist

ylitarkastaja

Oona Mölsä

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti viimeiseltä sivulta ilmenevin tavoin.

Tämä asiakirja ESAVI/36882/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAVI/36882/2020 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Mölsä Oona 01.03.2021 13:33

Ratkaisija Ekqvist Merja 01.03.2021 14:30